

## FOERAGERENDE STORMVOGELTJES OP DE GAMBIARIVIER IN FEBRUARI 2018

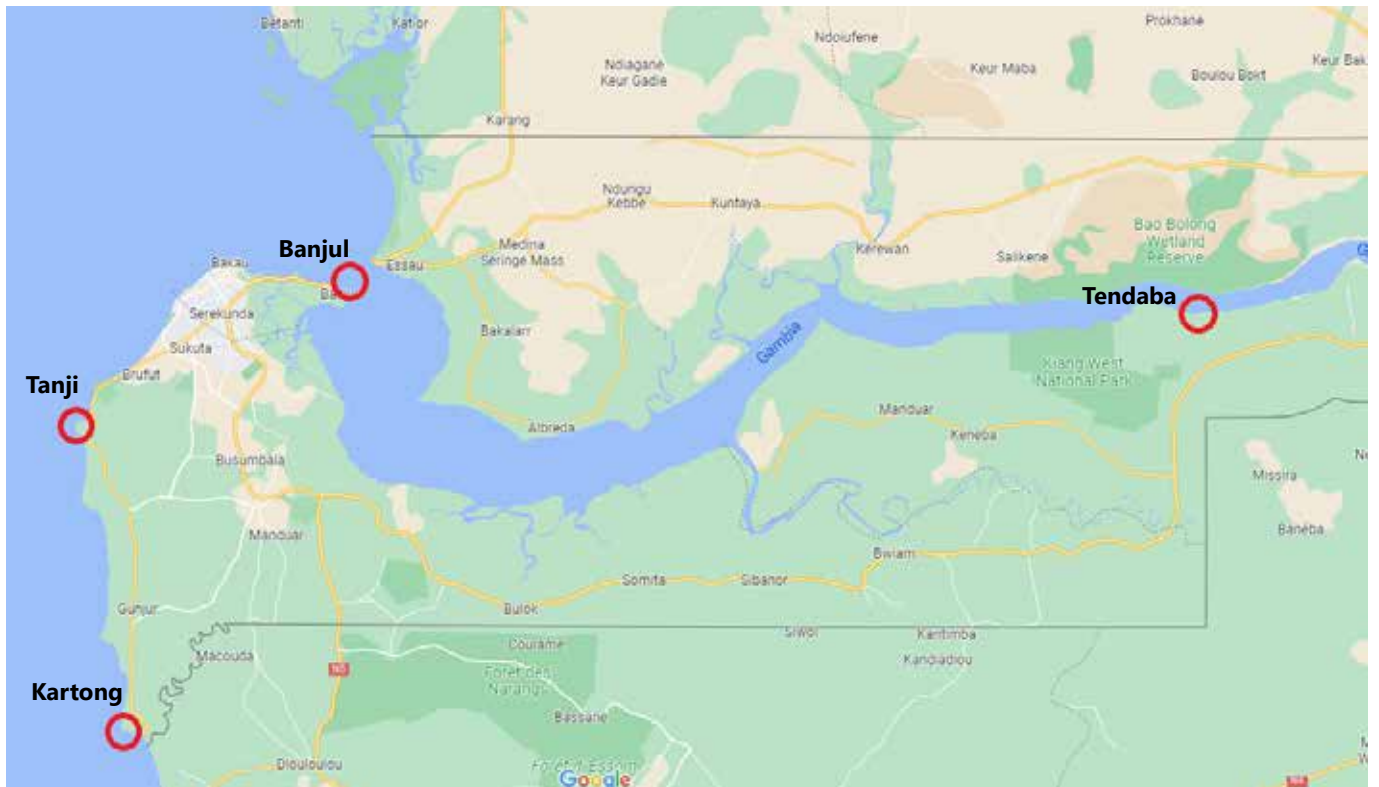
Jos van den Berg

Van 5 tot 18 februari 2018 heb ik een vogelreis gemaakt naar Gambia. In het westen grenst dit kleine Afrikaanse land aan de Atlantische oceaan, verder wordt het omsloten door buurland Senegal. De Gambiarivier stroomt ongeveer 320 kilometer van oost naar west door het land en mondt bij de hoofdstad Banjul uit in zee. De Gambiaanse kust bestaat uit zandstrand en duinen. Ten noorden en zuiden van de Gambiarivier bestaat het landschap uit mangrove, savanne, open gebied met grassen, struiken en droog tropisch bos.

Het reisschema maakte dat we de eerste dagen aan de kust verbleven. Enkele malen bezochten we het strand om de daar aanwezige meeuwen en sterns te bekijken. Op 7 februari zagen we daarbij bij Tanji enkele tientallen stormvogeltjes *Hydrobates pelagicus* foerageren, vaak dichtbij door de branding op de typische fladderende, bijna vleermuisachtige wijze (figuren 1 en 3-5). Op 9 februari troffen we bij Kartong, een kleine kustplaats in het zuidwesten, op slechts enkele kilometers van de zuidgrens met Senegal, opnieuw enkele tientallen stormvogeltjes. Daar ontmoetten we andere Nederlandse vogelaars, die tussen 3 en 9 februari 2018 op verschillende plaatsen langs de kust stormvogeltjes hadden gezien. Uitschieter was de waarneming van ongeveer honderd exemplaren bij Tanji beach op 9 februari. Daarnaast zagen zij enkele tientallen vogels boven de delta van de Gambiarivier bij Banjul, in het uiterste noordwesten van Gambia (figuur 2).



figuur 1. Stormvogeltje net achter de branding bij Tanji, Gambia, 7 februari 2018. Foto: Jos van den Berg  
European storm-petrel behind the surf at the beach near Tanji, Gambia, 7<sup>th</sup> February 2018.



figuur 2. Locaties in Gambia waar tussen 3 en 12 februari 2018 stormvogeltjes zijn gezien.  
 Locations where European storm-petrels have been observed between 3-12 February 2018.



figuur 3. Stormvogeltje bij Tanji, Gambia, 7 februari 2018. De witte randen aan de grote bovenvleugeldekveren en het contrast tussen bruine dekveren en zwarte slagpennen is nog net zichtbaar. Foto: Jos van den Berg  
 European storm-petrel near Tanji, Gambia, 7<sup>th</sup> February 2018. White edges to the greater upperwing coverts and contrast between coverts and secondaries, suggesting Atlantic rather than Mediterranean provenance, are just visible.

Hierna vervolgden we onze reis landinwaarts naar Tendaba, een dorp aan de oever van de Gambia-rivier. Vanuit Tendaba camp maakten wij een boottocht over de rivier en door de aanwezige mangrovebossen. Op 12 februari zagen we boven een breed gedeelte van de rivier enkele stormvogeltjes foerageren. Het betrof slechts vijf exemplaren, maar de locatie, diep landinwaarts, op een geschatte afstand van honderd kilometer van de kust, maakte dit een bijzondere ervaring. Andere vogelaars telden hier een week eerder, op 5 februari, op exact dezelfde plek, vier exemplaren.

Stormvogeltje is een talrijke broedvogel van de oostelijke Atlantische Oceaan, met een geschatte populatie van 500.000 – 1,5 miljoen broedparen (Carboneras *et al.* 2021). De noordelijkste kolonies liggen op IJsland en in Noord-Noorwegen, de zuidelijkste op de Canarische Eilanden en in de Middellandse Zee. Na het broedseizoen trekken de vogels zuidwaarts. Stormvogeltjes zijn tussen oktober en mei bijzonder talrijk voor de kust van West-Afrika (Camphuysen 2022). Normaal gesproken foerageren stormvogeltjes ver op zee boven diep water, zowel in de Atlantische Oceaan als in de Middellandse Zee (Carboneras 2013, Carboneras *et al.* 2021). Onze waarnemingen laten zien dat er in februari 2018 ten minste honderden stormvogeltjes dicht voor de kust van Gambia aanwezig waren. Voorkomen zo dicht onder de kust was nog niet eerder door (Nederlandse) vogelaars opgemerkt of gerapporteerd. Vroeger werd gedacht dat stormvogeltjes tijdens de trek uitsluitend op open zee foerageerden, maar studies in de Golf van Biskaje (D'Elbée & Hémerly 1998) en in Portugal (Thomas *et al.* 2006) lieten zien dat prooidieren uit de getijzone op het menu staan, die dus alleen in de kustzone kunnen worden opgepikt. Deze stormvogeltjes foerageerden echter 's nachts nabij de kust, niet overdag. Poot (2008) beschrijft overdag foeragerende



figuur 4. Stormvogeltje boven de branding bij Tanji, Gambia, 9 februari 2018. Let op de armpenrui. Op de achtergrond een dunbekmeeuw *Chroicocephalus genei*. Foto: Joey Braat

European storm-petrel above the surf at the beach near Tanji, Gambia, with a slender-billed gull *Chroicocephalus genei* in the back, 9<sup>th</sup> February 2018. Note the moulting secondaries.

stormvogeltjes bij de kust in juni en in september in Portugal, en G. Keijl (pers. med.) zag in maart 1999 overdag vanaf het strand in Namibië foeragerende stormvogeltjes. Al deze waarnemingen waren echter op zee, niet nabij riviermondingen of boven zoet water. Koerts (1992) zag daarentegen stormvogeltjes foerageren tussen de pieren van IJmuiden, waar het zoete uitstromende water van het Noordzeekanaal mengt met het zoute kustwater. De stormvogeltjes op de Gambiarivier zijn in vergelijking met al deze waarnemingen uitzonderlijk. Voor zover ons bekend is dit de eerste melding van stormvogeltjes die een rivier ver landinwaarts zijn opgevlogen om er te foerageren.

Het is interessant om na te gaan of de stormvogeltjes in Gambia misschien uit de Middellandse Zee komen. Deze relatief bescheiden populatie wordt soms wel (Cagnon *et al.* 2004, Gill *et al.* 2022), soms niet (Cramp & Simmons 1977), als ondersoort *melitensis* beschouwd. Tegenwoordig gaan er stemmen op dat voor dit taxon een status als aparte soort misschien beter zou passen (Carboneras *et al.* 2021, Robb *et al.* 2008, Sangster *et al.* 2012). Broedvogels afkomstig van Benidorm en uitgerust met geolocators verlieten allemaal de Middellandse Zee in de richting van hun overwinteringsgebieden, die tussen de Canarische Eilanden en IJsland bleken te liggen (Militao *et al.* 2022). De subtiele kleedkenmerken die op de foto's van de vogels in Gambia zijn te zien, met name het contrast tussen de bruine dekveren en zwarte slagpennen, en de witte randen aan de grote dekveren (figuren 1, 3 en 4), passen misschien beter op Britse dan op Mediterrane stormvogeltjes (Robb *et al.* 2008, van Duivendijk & Guyt 2022). Omdat rui van het verenkleed sterk afhangt van de leeftijd, en stormvogeltjes er jaren over doen om volwassen te worden, biedt de actieve rui van enkele exemplaren op de foto's (figuur 4) weinig houvast, maar februari lijkt rijkelijk laat in het jaar en past misschien eveneens beter op Britse dan op Mediterrane stormvogeltjes.



figuur 5. Stormvogeltjes boven de branding bij Tanji, Gambia, 9 februari 2018. Foto: Joey Braat  
European storm petrel above the surf at the beach near Tanji, Gambia.

## DANKWOORD

Met dank aan Joey Braat voor de informatie over zijn waarnemingen in Gambia en voor de foto's.

## LITERATUUR

- Camphuysen C.J. 2022. Seabirds and other charismatic megafauna in offshore habitats off NW Africa. GTA Ecological Vulnerability Analysis. NIOZ Report 2022-03, Royal Netherlands Institute for Sea Research, Texel. [<https://doi.org/10.25850/nioz/7b.b.md>]
- Cagnon C., B. Lauga, G. Hémerly & C. Mouchès 2004. Phylogeographic differentiation of storm petrels (*Hydrobates pelagicus*) based on cytochrome b mitochondrial DNA variation. *Marine Biology* 145: 1257-1264.
- Carboneras 2013. Seabirds in the Gulf of Lions shelf and slope area. In: C. Carboneras (ed.), UNEP-MAP-RAC/SPA, Tunis.
- Carboneras C., F. Jutglar & G.M. Kirwan 2021. European Storm-Petrel (*Hydrobates pelagicus*), version 1.1. In: *Birds of the World* [no editor mentioned]. Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA.
- D'Elbée J. & G. Hémerly 1998. Diet and foraging behaviour of the British Storm Petrel *Hydrobates pelagicus* in the Bay of Biscay during summer. *Ardea* 86: 1-10.
- Gill F., D. Donsker & P. Rasmussen (eds). 2022. IOC World Bird List (v12.1). [bezocht 15 juli 2022]
- Koerts J. 1992. Fouragerende Stormvogeltjes *Hydrobates pelagicus* bij de pieren van IJmuiden, 22 september 1990. *Sula* 6: 19-20.
- Militao T., A. Sanz-Aguilar & A. Rotger 2022. Non-breeding distribution and at-sea activity patterns of the smallest European seabird, the European Storm Petrel (*Hydrobates pelagicus*). *Ibis* 164: 1160-1179.
- Poot M. 2008. Nocturnal and diurnal nearshore foraging of European Storm Petrels *Hydrobates sp.* along the Lisbon coast, Portugal. *Airo* 18: 13-21.
- Robb M., K. Mullarney & The Sound Approach 2008. *Petrels Night and Day*. The Sound Approach, Poole, UK.
- Sangster G., J.M. Collinson, P.A. Crochet, A.G. Knox, D.T. Parkin & S.C. Votier 2012. Taxonomic recommendations for British birds: eighth report. *Ibis* 154: 874-883.
- Thomas R.J., R.J. Medeiros & A.L. Pollard 2006. Evidence for nocturnal inter-tidal foraging by European Storm-petrels *Hydrobates pelagicus* during migration. *Atlantic Seabirds* 8: 87-96.
- van Duivendijk N. & M. Guyt 2022. *Handboek Europese vogels. deel 1. zwanen - spechten*. KNNV Uitgeverij.

### SUMMARY – FEEDING STORM-PETRELS ON THE GAMBIA RIVER IN FEBRUARY 2018

During a birdwatching trip in Gambia in February 2018 we observed unexpectedly large numbers of feeding European storm-petrels *Hydrobates pelagicus* close to the coast: dozens were seen from the beach near Tanji on 7<sup>th</sup> February, dozens from the beach at Kartong on 9<sup>th</sup> February, about one hundred again from the beach at Tanji on 9<sup>th</sup> February, and smaller numbers from several coastal places between 3<sup>rd</sup> and 9<sup>th</sup> February, such as dozens at the mouth of the Gambia river near Banjul. Based on plumage and moult, the birds possibly belonged to Atlantic rather than Mediterranean populations. Most unusual were four and five storm petrels respectively on 5<sup>th</sup> and 12<sup>th</sup> February 2018 seen feeding above a wide part of the Gambia river at Tendaba, about one hundred kilometres upstream from the coast. Feeding of storm petrels close to the coast, even in the surf, may be surprising but has been reported earlier. Feeding above fresh water, at such a large distance from the coast, is exceptional and has not been described before.



Jos van den Berg, Kikkertstraat 41, 1795AB De Cocksdorp (jhvandenberg@texel.com)

[gepubliceerd 23 november 2022]